

Vastu võetud Abja Vallavolikogu
27.09.2012 määrusega nr 71
Muudetud Abja Vallavolikogu
10.10.2013 määrusega nr 107
Muudetud Abja Vallavolikogu
25.09.2014 määrusega nr 24

„Abja Valla Arengukava 2009-2018”

uus redaktsioon

SISUKORD

Sisukord	2 – 4
Sissejuhatus	5
1. Asend ja halduspiirid	6
2. Rahvastik	6
3. Ajalooline kujunemine	6-7
4. Valla juhtimine	7
5. Üldharidus	7
5.1 Hinnang olukorrale	8
5.2 Abja üldharidus. Visioon.....	8
5.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused	8-9
5.4 Tegevuskava	9
6. Alusharidus.....	9
6.1 Hinnang olukorrale	9-10
6.2 Alusharidus. Visioon.	10
6.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	10
6.4 Tegevuskava	10
7. Huviharidus	11
7.1 Hinnang olukorrale	11
7.2 Huviharidus. Visioon.	11
7.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	11
7.4 Tegevuskava	11
8. Vabaharidus	12
8.1 Hinnang olukorrale	12
8.2 Vabaharidus. Visioon.	12
8.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	12
9. Kultuur	12-13
9.1 Hinnang olukorrale	14
9.2 Kultuurielu. Visioon.	14
9.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	14
9.4 Tegevuskava	15
10. Sport	15
10.1 Hinnang olukorrale	15
10.2 Sportimine. Visioon.	16
10.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	16
10.4 Tegevuskava	16
11. Noorsootöö	16-17
11.1 Hinnang olukorrale	17
11.2 Noorsootöö. Visioon.	17
11.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	18.
11.4 Tegevuskava	18
12. Sotsiaalhoolekanne	19
12.1 Hinnang olukorrale	19
6.2 Sotsiaalhoolekanne. Visioon.	20
6.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	20
6.4 Tegevuskava	20

13. Tervishoid ja tervise edendamine.....	20
13.1 Hinnang olukorrale	21
13.2 Tervishoid ja tervise edendamine. Visioon.	21
13.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	21
13.4 Tegevuskava	22
14. Heakord	22
14.1 Hinnang olukorrale	22
14.2 Heakord. Visioon.	22
14.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	23
14.4 Tegevuskava	23
15. Jäätmekäitlus	23
15.1 Hinnang olukorrale	24
15.2 Jäätmekäitlus. Visioon.	24
15.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	24
15.4 Tegevuskava	24
16. Korrakaitse ja turvalisus	25
16.1 Hinnang olukorrale	25
16.2 Korrakaitse ja turvalisus. Visioon.....	25
16.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	25
16.4 Tegevuskava	26
17. Soojavarustus	26
17.1 Hinnang olukorrale	26
17.2 Soojavarustus. Visioon.	26
17.3 Tegevuskava	27
18. Veevarustus ja kanalisatsioon	27
18.1 Hinnang olukorrale	27-28
18.2 Veevarustus ja kanalisatsioon. Visioon.	28
18.3 Tegevuskava	28
19. Teed ja tänavad.....	29
19.1 Hinnang olukorrale	29
19.2 Teed ja tänavad. Visioon.	29
19.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	30
19.4 Tegevuskava	30
20. Transport. Side ja internet	30
20.1 Hinnang olukorrale	30-31
20.2 Transport. Side ja internet. Visioon.	31
21. Tööstus, ehitus ja teenindus	31
21.1 Hinnang olukorrale	32
21.2 Tööstus, ehitus ja teenindus. Visioon.	32
21.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	32
21.4 Tegevuskava	32
22. Maakasutus	33
22.1 Hinnang olukorrale	33-34
22.2 Maakasutus. Visioon.	34
22.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	34
22.4 Tegevuskava	34
23. Maamajandus	35
23.1 Hinnang olukorrale	35
23.2 Põllumajandus. Visioon.	35
23.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	35

24. Metsamajandus	36
24.1 Hinnang olukorrale	36
24.2 Metsamajandus. Visioon.	36
24.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	36
25. Turism	37
25.1 Hinnang olukorrale	37
25.2 Turism. Visioon.	37-38
25.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	38
25.4 Tegevuskava	38
26. Külade areng	39
26.1 Hinnang olukorrale	39
26.2 Külade areng. Visioon.	39
26.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused	39-40
26.4 Tegevuskava	40
27. Abja valla arenguväljakutsed	41
28. Abja valla koondvisioon	42-44
Lõppsõna	45

Sissejuhatus

Käesolev Abja valla 2009-2018 (edaspidi nimetatud arengukava) jätkab Abja Vallavolikogu 13. detsember 2006 määrusega nr 33 kehtestatud Abja valla arengukava 2007-2011 poolt püstitatud eesmärkide saavutamist ja elluviimist.

Arengukava koostamise õiguslik alus on kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, mille § 37 kohaselt peab kohalikul omavalitsusel olema arengukava vähemalt kolmeks järgnevas aastaks. Seejuures peab arengukava olema kavandatud selleks perioodiks, milliseks on või kavandatakse kohaliku omavalitsuse varalisi kohustusi. Abja vallal on käesoleval momendil kavandatud kohustusi aastani 2018. Arengukavas käsitletakse perioodini 2018 neid tegevusi, mis teostatakse kavandatavate kohustuste arvel. Teiste tegevuste puhul piirduakse arengukavas kolme aastase ajahorisondiga.

Vastavalt Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on arengukava aluseks valla eelarve koostamisel ning investeeringute tegemisel ja laenude võtmisel.

Arengukava koostamise aluseks on Abja Vallavalitsuse ja Abja Vallavolikogu komisjonide poolt laekunud täpsustav teave teostatud uuringutest, valdkondade ja vallaasutuste arengukavadest.

1. Asend ja halduspiirid

Abja vald hõlmab praeguse Viljandimaa kõige edelapoolsema osa, hõlmates ligikaudu poole muinaseesti Halliste kihelkonnast. Abja valla pindala on 290,2 km² ja elanike arv 2345 (seisuga 01.01.2013). Keskus/tõmbekeskus: Abja-Paluoja linn.

Abja valla põhjapoolseks piiriks on Pöögle oja, mis suubub Halliste jõkke. Halliste jõe ja maalilise Kariste järve lõunakallas on ühtlasi Abja ja Halliste valla vaheliseks administratiiv- ja halduspiiriks. Läänes piirneb Abja vald Saarde vallaga ja idas Karksi vallaga. Lõunapiiriks on piir Läti Vabariigiga. Abja- Paluojal on ammustest aegadest olnud head ühendusteel teiste linnadega. Üheks olulisemaks teeks on Valga- Uulu maantee, mis läbib Abja- Paluoja linna. Transpordis on tähtis osa Abja- Halliste- Sultsi teelõigul, mis ühendab Abja valda maakonnakeskuse Viljandiga. Ühendusteel Läti Vabariigiga Abja-Paluoja-Penuja-Ruhja ja Laatre-Ruhja.

2. Rahvastik

Praegu elab Abja valla territooriumil 2345 inimest (seisuga 01.01.2013). Abja vald on keskmise rahvastikutihedusega omavalitsus 8,38 in/km².

Aastatel 1950- 1962 oli Abja-Paluoja rajoonikeskus ning rahvaarv keskmiselt 4500 elanikku. Alates sellest ajast on toimunud teiste linnade (Viljandi, Pärnu) mõjul ja madala sündimuse tõttu pidev aeglane inimeste vähenemine. 1976 aastal elas Abja- Paluoja alevis 1796 ja Abja külanõukogus 2345 inimest e. kokku 4141 inimest. 1993 aastal oli Abja- Paluoja linnas 1775 ja Abja vallas 1660 elanikku ehk kokku 3435 inimest. Omavalitsuste taasühinemise ajal seisuga 1. november 1998.a. oli Abja valla elanike arv linnas 1645 ja vallas 1545 inimest.

3. Ajalooline kujunemine

19. sajandi teisel poolel oli Abja kant tuntud oma rikaste talude ja linakasvatuse poolest. Siinseid asukaid on oma kokkuhoidlikkuse ja isegi ihsuse tõttu juba ammu ajast ka mulkideks kutsutud. Haaras ju ka endisaegne Mulgimaa enda koosseisu viit kihelkonda (Halliste, Karksi, Paistu, Tarvastu ja Helme). Abjat on esmakordselt mainitud külanäna 1504 aastal. Abja- Paluoja asula (nime on saanud Abja mõisa ja Halliste jõkke suubuva Paluoja oja järgi) kujunemise alguseks loetakse 1890-ndaid aastaid, mil kujunes kaupmeeste ja käsitöölise asula. Aastal 1897 sai asula raudteeühenduse Viljandi ja Pärnuga. Sellest ajast alates on Abja- Paluoja olnud piirkonna majandus- ja kultuurielu keskuseks, Mulgimaa pealinnaks.

1930. aastate lõpul Eesti Vabariigis läbi viidud vallareformi põhimõtteks oli: ideaalse suurusega on vald, mis antud ülesannete hulga puhul suudab neid kõige paremini ja otstarbekamalt täita ning mille teenused on rahvale kättesaadavad ja mille ülalpidamine on seejuures kõige odavam. Enne 1938. aasta haldusreformi oli kõnealusel territooriumil kaks valda – Rajangu vald, keskusega Mõisakülas ja Abja vald, keskusega Abja- Paluojal. Reform liitis Rajangu valla ja Abja valla üheks Abja vallaks Viljandimaa koosseisus.

1945.aastal moodustati Abja- Paluoja Alevi RSN ja ka Abja Küla RSN ehk loogiline kooslus jaotati kunstlikult kaheks.

Abja- Paluoja oli aastatel 1950- 1962 rajoonikeskus. Siis rajati linna mitmekülgne teenindusvõrk.

13.02.1992. aastal sai Abja vald omavalituse staatuse ning 10.08.1993.aasta sai Abja-Paluoja linnaks. Kuni 1998. aasta oktoobrini oli kaks omavalitsusüksust – Abja vald ja Abja- Paluoja linn. Alates 1998. aasta oktoobrist moodustati Abja valla ja Abja- Paluoja linna baasil üks omavalitsusüksus – Abja vald.

4. Valla juhtimine

Abja valla volikogu valiti oktoobris 2009.a. olles valimisõiguslike kodanike poolt valitud kõrgeim võimuorgan vallas. Volikogus on 15 liiget, seda juhatab volikogu esimees ning töö paremaks korraldamiseks on moodustatud 6 alalist komisjoni: 1) hariduse-, kultuuri-ja spordikomisjon; 2) keskkonna-ja korrakaitse komisjon; 3) sotsiaal-ja tervishoiu komisjon; 4) maakomisjon; 5) revisjonikomisjon; 6) eelarve-ja majanduskomisjon.

Abja vallavalitsus on 5-liikmeline ja selle tööd juhatab vallavanem. Abja Vallavalitsuses töötab 10 ametnikku. Abja vallavõimu ülesandeks on koostöös huvigruppidega valla kõigi valdkondade tasakaalustatud, elanike huvidest lähtuva jätkusuutliku ja eduka arengu tagamine. Valla tasakaalustatuse keskmesse jääb elukeskkonna kvaliteedi parendamine, mis kindlustab inimeste heaolu kasvu. Valitsemine rajaneb avatuse ja läbipaistvuse põhimõtetel. Tähtis on kogukonna ligipääs valla haldamist ja arengut käsitlevale informatsioonile.

Eesti Vabariigis kujunenud poliitilis-majanduslikus olukorras võib olla otstarbekas valla liitumine mõne teise omavalitsusega. Valla liitumine teise omavalitsusega on kõige otstarbekam ajaloolise Halliste kihelkonna baasil – luues ühine omavalitsus Halliste valla ja Mõisaküla linnaga. Liitumisotsuste langetamisel kuulatakse ära valla elanikkonna seisukoht. Liitumislepingu sõlmimisel peetakse silmas Abja valla ajalooliselt juhtivat osa piirkonnas ja Eesti omariikluse arengus ning sellest tulenevat kohustust säilitada Abja valla nimi ühinenud omavalitsuses. Liitumise eesmärk saab olla elanike sotsiaalse turvalisuse tõhustamine, valla halduskulude optimeerimine ning ühinenud omavalitsuste haldus-ja investeerimissuutlikkuse tõstmine.

5. Üldharidus

Kvaliteetse hariduse kättesaadavus vallas on olulisemaid valdkondi, mis tagab omavalitsuse toimimise ja rahvaarvu säilimise.

Abja-Paluoja linnas asub Abja Gümnaasium, mis kuni 1998/99 õppeaastani kandis Abja Keskkooli nime. Gümnaasiumi haridust on siin antud üle 70 aasta.

Tabel 1. Õpilaste arv Abja Gümnaasiumis aastate lõikes:

2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
286	285	275	269	213	215	207	

Alates 1995. aastast on Abja Gümnaasiumis sisekaitse eriklass. Alates 1999 õppeaastast on toimunud õpilaste arvu stabiilne vähenemine, mis on tingitud Halliste põhikooli avamisest, madalast sündivusest ja elanike väljarändest suurematesse keskustesse. Alates 2004.aastast aga hüppeline vähenemine. Gümnaasiumi osas õpib 2013/2014 õppeaastal 57 õpilast.

2005.aastal valmis uus kaasaegne õpilaskodu. Õpilaskodu pakub võimalust elamiseks nii probleemsete perede lastele kui ka ümbruskonna lastele, kel on kooliskäimine raskendatud halva bussiliikluse ja kaugel maa tõttu. Õpilaskodu on kooli lähedal (ca 150 m) ja mahutab kuni 60

õpilast. Õpilaskodu juurdeehituseks on olemas projektdokumentatsioon, mis vajab realiseerimist. Õpilaskodu optimaalsemaks kasutamiseks tuleb välja ehitada keldrikorruse üldkasutatavad ruumid.

5.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + kool on olemas ning on võimeline andma gümnaasiumiharidust
- + pikaajaline haridustraditsioon
- + koolil on rakendatud mitmed õppesuunad, sh sisekaitse suund
- + optimaalse suurusega klassikomplektid
- + hea tasemega õpetajad
- + õpilaskodu olemasolu
- + e-kooli toimimine
- + uue tööõpetuskompleksi olemasolu, mis avardab eelkutse õppe võimalusi
- + uue IT-tehnoloogia kabineti olemasolu

Arenguprobleemid ja -takistused:

- puuduvad vajalikul määral kaasaegsed sportimisvõimalused nõuetele vastava saali ja ujula näol
- õpilaste arvu vähenemine

5.2 Abja üldharidus. Visioon.

KOOLIVÕRK

Abja Gümnaasiumis antakse heatasemelist ja konkurentsivõimelist haridust, õppijatel on võimalus omandada mitmekülgseid teadmisi ja oskusi, olla edukad kõrgkoolides, kutse omandamisel ja tööturul.

PERSONAL

Valla haridusasutustes töötab motiveeritud ja kvalifitseeritud personal.

MATERIAAL- TEHNILINE BAAS

Abja valla haridusasutused on kaasajastatud nii töötingimuste kui õppevahendite osas.

On loodud tingimused haridusasutuste kasutamiseks ka õppetöövälisel ajal huviringide, kursuste, kultuuriürituste või muude elanikele vajalike ning huvipakkuvate ettevõtmiste läbiviimiseks.. Rajatud on kaasaja nõuetele vastav spordikompleks koos ujulaga. Erineva kutseõppe sisseviimiseks on valminud uus õppekorpus.

ÕPPEKAVAD JA DIFERENTSEERITUD ÕPE

Valla haridusasutustes on loodud kvaliteetne ja erinevatele vajadustele vastav õpikeskkond õpilastele. Õpilastel on võimalik valida erinevate õppesuundade vahel ja valida erinevate eelkutseõpete vahel. Gümnaasiumilõpetaja on orienteeritud nii akadeemilise kui rakendusliku kõrghariduse omandamisele, gümnaasiumiharidust nõudva kutseõppe omandamisele, igal gümnaasistil on võimalik otsustada sobiva haridussuuna üle.

5.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Sihtotstarbeliste stipendiumite loomine kooliõpetajate koolitamiseks
2. Abja Gümnaasiumisse tööle asuva noore pedagoogi toetus ;
3. Tasustatud praktikakohtade pakkumine üliõpilastele;

4. Valikainete võimaluse laiendamine Gümnaasiumis;
5. Huviringide loomise soodustamine, rahastamine;
6. Kooli haridustaseme tõstmine riigieksami keskmiste tulemuste järgi parimate koolide hulka;
7. Abja Gümnaasiumi materiaal- tehnilise baasi jätkuv kaasajastamine
8. Uue spordikompleksi ehituse lõpuleviimine;
9. Gümnaasiumi spordikompleksi, staadioni ja mänguväljakute renoveerimine

5.4 Tegevuskava

Tabel 2. Tegevuskava

Tegevus või ülesanne	tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Üldharidus				
Gümnaasiumi I, II korruse remont	2014-2018	162000	Gümnaasiumi direktor	OV+RIP
Gümnaasiumi I, II korruse koridoride elektrisüsteemi ehitus	2014-2018		Gümn.direktor	OV+RIP
Gümnaasiumi ventilatsiooni ehitus (söökla, kelder)	2014-2018		Gümn.direktor	OV+RIP
Gümnaasiumi uue spordikompleksi ujula ehitus	2014	230000	vallavalitsus	OV
Kooli staadioni uuendamine, staadionimaja rajamine	2014-2018	12000	Gümn.direktor	OV+PP+RIP
Mängudeväljaku rekonstrueerimine	2014-2018	8000	vallavalitsus	OV+PP
Aula lava ehitus, valgustuse paigaldus	2014-2018		Gümn.direktor	OV+PP
Õpilaskodu ehituse jätk (kelder, abiruumid, III korrus)	2014-2018		vallavalitsus	OV+RIP
Gümnaasiumi sadevete ärajuhtimise süsteemi osa väljaehitamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP

Tingmärkide tähendus: * - tegevuse elluviimiseks on ettenähtud ressursid, kuid puudub täpne summa; x-eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole ette nähtud;

6. Alusharidus

Koolieelsetest lasteasutustest on Abja vallas üks lasteaed.

Lasteaias on kohti 60-le lapsele. Kümne viimase aasta jooksul on laste sündivus kogu Eestis ja ka Abja vallas tublisti vähenenud. Üks lasteaed on Abja valla olusid arvestades optimaalne.

Abja-Paluojaal on minimaalne lasteaiajärjekord.

Materiaal-tehnilise baasi osas on olukord Abja valla lasteaias rahuldav.

6.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + õppekava arvestab laste arengu iseärasusi
- + kvalifitseeritud kaader
- + lasteaed asub sobivas hoones
- + lasteiaial on olemas sobivad õuealad

- + rühmad on normaalse suurusega
- + hea koostöö kooliga
- + tervise edendamine toimib hästi, lasteaed on tervist edendavate lasteaedade keti liige
- + hoolekoguga on hea koostöö

Arenguprobleemid ja –takistused:

- maja vajab remonti (soojustus ja välisfassaad)
- lasteaia hoone ees olev asfalt on lagunened
- rühmades ei ole eraldi söögi-ja magamistuba
- madalad palgad

6.2 Alusharidus. Visioon

Abja Lasteaed on lapsesõbralik ja tunnustatud õppeasutus Abja lastele ja lastevanematele. Lastele on loodud selline arengukeskkond, mis soodustab temast loova ja aktiivse inimese kujunemist.

6.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused

1. Lasteaia materiaal- tehnilise baasi kaasajastamine
2. Lasteaia õpetajate palgaastmete ühtlustamine üldhariduskooli pedagoogide tasudega
3. Õueala jätkuv korrastamine

6.4 Tegevuskava

Tabel 3. Tegevuskava

Alusharidus	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Lasteaia ja perearstikeskuse seinte soojustamine ja fassaadi remont	2014-2018	77000	vallavalitsus	OV+PP+RIP
Lasteaia saali renoveerimine	2014-2018		lasteaia direktor	OV
Kahe rühma koridoride remont	2014-2018		Lasteaia direktor	OV

Kasutatud tingmärgid: x- eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole hetkel ette nähtud;

7. Huviharidus

Abja vallas tegutseb muusikakool, mis alustas tööd 1961 aastal. Muusikakoolis õpib lapsi Halliste vallast, Mõisaküla linnast, Abja-Paluoja linnast ning Abja vallast.

Abja Gümnaasiumis on õpilastel õppetööst vabal ajal võimalus osaleda huvialaringide töös. Huvialaringidest tegutsevad tantsuringid, laulukoorid, spordiringid jne.

7.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

+ heatasemeline muusikakool, tugevad õpetajad muusikakoolis

Arenguprobleemid ja -takistused

- nõrk materiaal- tehniline baas
- vananenud õppevahendid
- muusikakooli alafinantseeritus

7.2 Huviharidus. Visioon

Abja vallas töötab kaasajastatud, muusikalist põhiharidust andev muusikakool.

7.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused

1. Kõrge professionaalsuse säilitamine (muuhulgas ka täiendkoolituse abil)
2. Muusikakooli vananenud instrumentaariumi väljavahetamine ja olemasoleva remontimine
3. Muusikakooli õppevahendite soetamine
4. Muusikakooli pedagoogide töötasude ühtlustamine üldhariduskooli pedagoogide tasudega

7.4 Tegevuskava

Tabel 4. Tegevuskava

Huviharidus	tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Muusikakooli instrumentaariumi soetamine	2014-2018		muusikakooli direktor	OV+PP
Muusikakooli ruumide renoveerimine	2014-2018		muusikakooli direktor	OV+PP+RIP
Heli-ja filmistuudio ehitus ja väljaarendamine	2014-2018		MTÜ	MTÜ+PP+OV

8. Vabaharidus

Vallas tegutseb üks vabaharidusasutus- MTÜ Abja Koolituskeskus. Kooli õppesuundadeks on osalusdemokraatia, toimetuleku alane koolitus, noorgiidide õpe, arvutiõpe, rahvusliku käsitöö alane koolitus. Üheks MTÜ Abja Koolituskeskuse tegevussuunaks on ka projektitöö.

8.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

+ vallal on positiivne suhtumine vabahariduse arendamisse

Arenguprobleemid ja -takistused:

- teadmiste vähesus vabahariduse võimaluste kohta

8.2 Vabaharidus. Visioon

Vabahariduse pakkumine on organiseeritud, süsteemipärane ja eesmärgistatud.

8.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused

Näha ette koolitusvõimalused ja toetused vabahariduse alases koolituses osalemiseks

9. Kultuur

Abja kultuurimaja funktsiooniks on kultuuritavade säilitamine, edasiviimine ja rahvakultuuri edendamine.

Abja kultuurimajas toimuv huvitegevus hõlmab pea kõiki elanikegrupe. Tegevust pakutakse nii väikelastele, peredele, noortele, täiskasvanutele kui eakatele.

Põhisosa tegevusest hõlmab ringidetöö. Abja kultuurimaja kauem tegutsevateks ja väljakujunenud traditsioonidega huviringid on segakoor „Kaja”, naisrahvatantsurühm „Wallatud” ja näitering. Segakoorist on aeg-ajalt moodustunud ka väiksemaid lauluansambleid.

Vaba aja sisustamiseks tegutsevad ka line- ja kõhutantsu treeningud.

Naisansambel „Viisivakk” tegutseb Abja Kultuurimaja ja Mõisaküla Kultuurimaja juures.

Kultuurimaja järjepideva huvitegevusega on seotud ca 200 inimest, kellele lisanduvad klubilistel ettevõtmistel osalevad inimesed.

Pensionäridel on klubi „Meelespea”, mis käib koos üks kord kuus. Klubi „Meelespea” raames tegutsevad kapell ja memmede tantsurühm. Klubilise tegutsemise vormis käib kokku kuus kord kilvarite klubi.

Kultuurimaja ruumides käivad koos Abja valla perekool „Nunnuklubi” ja Abja Naisselts „T.E.L.U.”, mis tegutsevad liikmemaksude ning projekti-ja annetuspõhistel rahastusel.

Headeks traditsioonideks on kujunenud hõimupäevade, Vabariigi aastapäeva, Emakeelepäeva, teatrikuu, laste kevadpäevade, jaanipäeva, Abja suvepäevade jpt. rahvakalendritähtpäevade tähistamine. Iga aastaga on suurenenud osalejate arv kontsertidel ja valla perepäevadel. Traditsiooniliseks on saanud ka lastele ja noortele mõeldud Mulgi-, rahvakultuuri õpipäevad. Mitteregulaarselt tegutsevad kino ning toimuvad professionaalsete teatrite etendused.

Abja Kultuurimaja on avatud koostööle, tänu millele on sinne kultuurielu enam rikastunud, koostööd tehakse Läti Vabariigi Ruhja kultuurimajaga.

Vallas töötab kaks avalikku raamatukogu- Abja ja Kamara raamatukogu.

Abja raamatukogu teeninduspiirkonna elanike arv ligikaudu 2000. Fondi suurus on 34 000 eksemplari, sealhulgas venekeelseid raamatuid 1500, (vene keeles lugejaid 36), muus keeles 100 raamatut. Aastas lisandub fondi ca 1000 raamatut.

Raamatukogus on võimalik lugeda ajalehti ja ajakirju. Ajakirju laenutatakse lugejatele ka koju, kuid mitte viimaseid numbreid, ajalehed on kohapeal lugemiseks.

Abja raamatukogus on kolm osakonda:

1. Lasteosakond
2. Täiskasvanute kojulaenus osakond
3. Lugemissaal (alates 2003 aastast on ajakirjade laenus eraldi).

Lugemissaal toimib ka internetipunktina. Raamatukogus on 4 arvutit avalikuks kasutamiseks, millest üks on lasteosakonnas. Lugemissaalis on võimalik teha koopiaid ja printida.

Külastuste arv on suurenenud just lugemissaali osas – arvutite kasutus, printimine, koopiategemine, suureneb ka audiovisuaalsete materjalide fond (praegu juba palju raamatuid, millel on kaasas CD, diskett või kassett).

Raamatukogu on liitunud vabariikliku internetipõhise raamatukoguprogrammiga URRAM. Raamatukogu fondist on võimalik saada ülevaade interneti vahendusel.

Kamara Raamatukogu. Raamatukogu fondi suurus ca 12000 eksemplari. Tellitud ajalehti ja ajakirju.

Igapäevaste külastajate arv on kõvasti kasvanud tänu arvutikasutamise võimalusele, eriti pärast seda kui kultuuriministeriumi toel saadi uus, ainult lugejatele mõeldud arvuti. Et kõik soovijad saaksid internetti kasutada, on võimalik ennast eelnevalt järjekorda registreerida. Tõsisel põhjendatud vajadusel (õppeülesanded) on lubatud arvutit kasutada ka väljaspool raamatukogu lahtiolekuaega.

Uudiskirjandusega varustamine toimub Viljandi Linnaraamatukogu komplekteerimisosakonna kaudu. Aasta jooksul saab fond täiendust 300 raamatu ringis.

Raamatukogus on pidevalt üleval mitu väljapanekut uudiskirjandusest ja teemade kaupa ka erialastest raamatutest.

Kamara raamatukogu põhiülesanne on olla eelkõige infovahenduse paigaks, kust ideaalis peaks igäüks, kellel on mingi küsimus, sellele ka vastuse leidma.

9.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + järjepidev kultuuritraditsioon
- + huvitegevuse jätkusuutlikkus
- + kahe avaliku raamatukogu olemasolu
- + kultuurimaja, mis on avatud kõikidele kultuurilise isetegevuse harrastajatele
- + rahuldavas töökorras kinoaparatuur
- + kvalifitseeritud ringijuhendajate olemasolu
- + laiale sihtgrupile suunatud tegevuste olemasolu
- + olemas on suveürituste korraldamiskoht

Arenguprobleemid ja -takistused:

- ringijuhendajate ressursi puudus
- puudub väljaehitatud lava koos abiruumidega suveürituste korraldamiseks
- materiaal- tehnilise baasi vähesus
- ruumide nappus

9.2 Kultuurielu. Visioon

Abja vallas on loodud võimalused mitmekülgseks vaba aja veetmiseks ja tippkultuurist osasaamiseks, hõlmates erinevaid elanike huvigruppe.

Renoveeritud Abja kultuurimaja on valla kultuurielu keskuseks.

9.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused

1. Traditsiooniliste kultuuriürituste korraldamise jätkamine.
2. Paikkonna kultuurilise eripära rõhutamine (mulgi eneseteadvus, kultuur ja murrak)
3. Rahvakultuuri ja kultuuripärandi säilitamine ja toetamine.
4. Laste folkloorirühma tegevuse jätkumine kui oluline viis kultuuritraditsioonide hoidmiseks
5. Laste ja noorte huvitegevuse jätkamine
6. Täiskasvanute huvitegevuse jätkamine
7. Ringijuhendajate täiendkoolituse korraldamine
8. Suveüritusteks sobiva koha väljaehitamine
9. Professionaalsete esinejatega ettevõtmiste jätkamine ja võimaluste leidmine uute korraldamiseks
10. Kultuurimaja remontimine ja maja esise väljaku kujundamine
11. Külavanematele infopäevade korraldamine tagamaks külaelanikele kultuurinfo paremat.
12. kättesaadavusust, eelinfo andmine üritustest (plakatid), teadetetahvlite kasutamine külades.
13. valla kultuuriinfo avaldamine "Sakalas"
14. Info kättesaadavuse tagamine raamatukogudes (pabertrükised, CD ja DVD laenus)
15. Arendada Abja-Paluoja kui Mulgimaa pealinna kaubamärki ja mulgikultuuri kaubamärki
16. Pakkuda mulgi kultuuri ja murdekeele õppimisvõimalust
17. Arendada noorte kodukandiga seotud ajalooteadlikkust ja analüüsivõimet
18. Infokeskuse loomine

9.4 Tegevuskava

Tabel 5. Tegevuskava

Kultuur	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Suveüritusteks sobiva suvelava koos abiruumidega ehitamine	2014-2018		vallavalitsus	MTÜ+OV+PP
Kultuurimaja välisfassaadi remont ja ventilatsiooni ehitus, elektritööd	2014-2018	511300	vallavalitsus	OV+RIP
Kultuurimaja lava remont ja valgustus	2014-2018	22000	kultuurimaja juhataja	OV+PP

Kasutatud tingimärgid: x- eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole hetkel ette nähtud;

10. Sport

Vallas on järgmised spordibaasid: kooli võimla mõõtmetega 12 x 24 m ja spordikompleksis uus saal mõõtmetega 44 x 32 m; 400 m ringiga, 4 tuhakatte rajaga staadion ja 2 platsiga asfalt- ja killustikukattega tenniseväljak.

Kooli juures asuvad ka asfaltkattega palliväljakud, Kamaral on võrkpalliväljak.

Vajalik on staadioni renoveerimine ja jooksuradade katmine ("Rezdor") kattega.

On loodud mittetulundusühing "Abja Spordiklubi", mis ühendab erinevate spordialade harrastajaid.

On olemas valgustatud tervisespordi- ja suusarada Abja Gümnaasiumi juures, kus on võimalus kasutada suusalaenutusteenust.

10.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + loodud on võimalused sporditegemiseks (staadion, uus saal, võimla, tervisespordi- ja suusarada, suusalaenutus)
- + traditsioonilised spordiüritused (Mulgi Suusamaraton)
- + vald toetab sporti ja sportlasi
- + rajatud on rannavolle plats Abja paisjärve äärde

Arenguprobleemid ja -takistused:

- Lõpuni ehitamata on ujula,
- Jaama tänava palliväljakute halb olukord
- Kamara küla võrkpalliväljak väljaehitamata
- talvel puuduvad vallas ujumisvõimalused
- kooli mänguväljak on aegunud

10.2 Sportimine. Visioon

Vallas on loodud tingimused võistlus- ja tervisespordi harrastamiseks. Valminud on spordikompleks koos ujulaga. Renoveeritud on gümnaasiumi mängudeväljak ja staadioni jooksurajad, Jaama tänava mängudeväljakud. Valla külades on hoogne spordielu. Korrapäraselt toimuvad Lõuna- Mulgimaa suve- ja talimängud. Jätkatakse traditsiooniliste ja seeriavõistluste korraldamist.

10.3 Tegevussuunad ja lahendused

1. Spordikompleksi koos ujulaga lõplik väljaehitamine.
2. Gümnaasiumi staadioni jooksuradade ja mängudeväljaku renoveerimine
3. Jaama tänava mängudeväljaku renoveerimine
4. Sporditreenerite töölevõtmine
5. Lõuna- Mulgimaa suve- ja talimängude traditsiooni taaselustamine
6. Valla külade spordielu hoogustamine
7. Traditsiooniliste ja seeriavõistluste jätkamine
8. Talveperioodil uisuväljakute rajamine
9. Terviseradade rajamine

10.4 Tegevuskava

Tabel 6. Tegevuskava

Sport	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Spordikompleksi koos ujulaga valmis ehitamine	2014		vallavalitsus	OV +PP
Uisuväljakute rajamine (talveperioodil)	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Abja-Paluoja linna spordiväljakute renoveerimine (Jaama t. puitväljak +võrkpallikonstruktsioonid)	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP+MTÜ
Terviseradade rajamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP

Kasutatud tingimärgid: x- eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole hetkel ette nähtud;

11. Noorsootöö

Noorsootöö seadus määratleb, et noorsootöö on noortele tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda. Noorsootöö seaduse mõistes on noor 7-26 aastane.

Abja vallas loodi noorte vaba aja sisustamiseks kaks noortetuba: Abja kultuurimajas alates 2001.a. kevadest ja Kamara lasteaia hoones alates 2003.a. sügisest. Abja noortetuba ei tegutsenud aastal 2006 erinevatel põhjustel ning alustas uuesti tegevust sügisel 2007 Abja Gümnaasiumi käsitöömajas.

2009. aastal valmis uus maja ning Abja noortetuba nimetati ümber 2010. aastal Abja Noortekeskuseks. Abja Noortekeskuse osaks on ka Abja Gümnaasiumi endine käsitöömaja. Lisaks

Abja Noortekeskusele tegutsevad käsitöömajas MTÜ Mulgi Ukuvakk, MTÜ Abja Spordiklubi ja MTÜ Abja Kultuurisepad. Abja Noortekeskus on Abja valla allasutus, ning Abja Noortekeskuse ruumides saavad oma üritusi läbi viia lisaks erinevatele MTÜ-dele ja seltsidele ka eraisikud.

Abja Noortekeskuses töötavad noortekeskuse juhataja ja noorte juhendaja, lisaks erinevate huviringide juhendajad.

Abja Noortekeskuses tegutsevad 2009 aastal loodud maanoori ühendav noorteühing Eesti 4H Abja 4H klubi A.N.O. ja 2012. aastal loodud Abja Valla Noortevolikogu.

Erinoorsootöö valdkonnas on moodustatud 2006. aastal Abja valla alaealiste komisjon.

11.1 Hinnang olukorrale

Tugevad küljed, arengueeldused:

- + Abja-Paluojaal töötab Abja Noortekeskus ja Kamaral noorte juhendaja;
- + olemas ruumid tegevuste läbiviimiseks;
- + loodud Abja valla Noortevolikogu ja Eesti 4H Abja klubi A.N.O.;
- + noorsootöö järjepidevus;
- + tegevused igale eale;
- + koostöövalmidus;
- + huvitegevuslike vahendite olemasolu;
- + traditsioonilised noorte omaalgatusüritused;
- + alaealiste komisjoni olemasolu.

Probleemid, raskused:

- huvigruppide passiivsus;
- noorte vähene algatusvõime;
- noored lahkuvad vallast;
- transport;
- asutuste ja organisatsioonide vaheline koostöö vähene;
- tegevused enamjaolt siseruumides;
- noorte vähene vastutus;
- lapsevanemate passiivsus ja huvipuudus;
- liidrite mentaliteet noorte seas;
- generatsioonidevaheline koostöö vähene.

11.2 Noorsootöö. Visioon

Abja noor on hooliv, positiivse ellusuhtumisega, avatud maailmavaatega, algatusvõimeline ja väärtustatud kogukonna liige. Noored on valla elus väärtustatud ning noorte elu on turvaline. Abja noor tahab tulla peale õpinguid kodukohta tagasi. Noor on vastutustundlik ning oskab ja tahab teha õigeid valikuid. Noored on otsustus- ja algatusvõimelised ning osalevad aktiivselt valla elus. Noorte tegevusteks on toimiv noortekeskus, kus on võimalik saada psühholoogi- ja kutsealast nõustamist ning mis korraldab vaba aja veetmist erinevate huvialaringide- ja tegevuste kaudu. Noortekeskus toetab noorte initsiatiivi ja algatust.

12.3 Tegevussuunad ja probleemide lahendused

1. Noortekeskus on külastajasõbralik, jätkusuutlik.
2. Noortekeskuse ümbrus on turvaline ja heakorrastatud.
3. Noored on kaasatud ja motiveeritud ning neil on tekkinud osalusharjumus.
4. Noorte omaalgatus leiab igakülgset toetust.
5. Noored osalevad erinevates üle- eestilistes noorteühendustes.
6. Eesti 4H Abja 4H klubi A.N.O. ja Abja Valla Noortevolikogu on kaasav ja toimiv.
7. Erinevate piirkondade noorte vahel toimib tulemuslik koostöö.
8. Tegevused on mitmekesised ja erinevaid huvigruppe hõlmavad.
9. Huvitegevus on aktiivne ja mitmekülgne.
10. Info liikumine on kiire ja tulemuslik.
11. Lapsevanemad on teadlikud noorte vaba aja veetmise võimalustest.
12. Tegutsevad noorte poolt algatatud erinevad ettevõtmised.
13. Noored on algatusvõimelised, abivalmid ja töökad.
14. Piirkonnas tegutsevad edukalt õpilasmalev ja laagrid.

12.4 Tegevuskava

Tabel 7. Tegevuskava

Noorsootöö	Tegevuse aeg	Teostaja	Rahastamise allikas
Noortekeskuse hoovi kujundamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Noortekeskuse ümbruse väljaehitamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Noortekeskuse turvalisuse tagamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Temaatiliste laagrite ja projektide korraldamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Mänguväljakute jt atraktsioonide rajamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Palliplatside rajamine Abja järve äärde	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Välistegevuste baasi loomine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Koolitused vähemaktiivsetele noortele	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Põlvkonnavaheliste algatuste elluviimine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Noorteürituste, noorteklubide ja noorteprojektide toetamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Noorsootöö väärtustamine läbi tunnustuse ja toetusmehhanismide	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Õpilasmaleva korraldamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Ennetustöö korraldamine alaealiste kuritegevuse ennetamiseks	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Vabaõhukino rajamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Ettevõtlikkuse arendamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Info-, ja kommunikatsioonivahendite kaasajastamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Huvitegevuseks vajalike vahendite soetamine	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP
Ringreisid	2013-2018	vallavalitsus	OV+PP

12. Sotsiaalhoolekanne

Abja vallas töötab 2 sotsiaaltöötajat. Nende töökohustuseks on aidata sotsiaalselt hätta jäänud vallakodanikke. Rahalised toetusavaldused vaatab eelnevalt läbi volikogu alaline sotsiaal- ja tervishoiu komisjon, kes teeb olenevalt sissetulekutest ja hädavajalikkusest ettepanekuid toetuste väljamaksmiseks, mille kinnitab vallavalitsus.

Sihtrühma iseloomustus: Abja vallas on (seisuga 01.09.2013): 26 paljulapselist peret, 607 vanaduspensionäri sh 204 meest, 403 naist;

Avahoolduse hulka kuulub kliendi teenindamine tema kodus. Peamised teenuseliigid on toidu toomine, koristamine, pesu pesemine, puude sisse kandmine jne. Seni ei ole Abja vallas avahoolduse osakaal eriti suur, kuid sellele hakatakse järjest enam tähelepanu pöörama.

Abja Päevakeskus tegutseb valla allasutusena alates 2010 aastast. Seal töötab 2 inimest ja pakutakse erinevatele vanusegruppidele mitmesuguseid tegevusi ja teenuseid. Päevakeskuses saavad oma üritusi läbi viia erinevad MTÜd ja seltsid, samuti eraisikud.

Toimetulekutoetust vajavate perede arv on oluliselt vähenenud, taotlejate arv suureneb hooajaliselt talvekuudel. Abja vallas makstakse erinevaid sotsiaaltoetusi:

1. Sünnitoetus
2. Esimesse klassi minejate toetus.
3. Põhikooli ja gümnaasiumi lõpetajatele:
4. Toetus puudega last kasvatavale perele.
5. Üksikutele eakatele ja majandus raskustes peredele küttepuude muretsemiseks rahaline toetus
6. Avalduse alusel ühekordne täiendav sotsiaaltoetus prillide, abivahendite jmt muretsemiseks ning õnnetusjuhtumite korral.
7. Raske- ja sügava puudega inimestele kuludokumendi alusel kulude osaline kompenseerimine
8. Matusetoetus.

12.1 Hinnang olukorrale

Sotsiaalteenuste tugevad küljed, arengueeldused:

- + toimib sotsiaalteenuste süsteem
- + valla eelarves on sotsiaalteenusteks eraldatud raha
- + valla elanikud saavad jätta asjaajamise ametiasutustega vajaduse korral vallavalitsuse töötajate hooleks
- + hooldushaigla olemasolu
- + avatud Abja Päevakeskus

Avahoolduse probleemid, raskused:

- puuetega inimestele osaliselt puuduvad juurdepääsuteed teenindusettevõtete ning ametiasutuste külastamiseks

Sotsiaalteenuste probleemid, raskused:

- osale vallaelanikele on omane nn kätteõpitud abitus
- osal vallaelanikest puudub motivatsioon töötamiseks

12.2 Sotsiaalhoolekanne. Visioon

Abja vallas on sotsiaalselt turvaline elukeskkond-elanikele on tagatud toimetulek, arstiabi, sotsiaalteenused ja muud toimetulekuks vajalikud teenused.

Abja-Paluoja töötab hooldushaigla, kus üksi elavad eakad inimesed saavad vajalikku abi, toimib koduõendus teenusena SA Abja Haigla poolt.

Töötab päevakeskus, kus on vabaaja sisustamise võimalus ning on võimalik tegeleda meeldivate huvialadega.

12.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused

1. Eakate inimeste vajaduste väljaselgitamine, külaseltside ja -vanemate kaudu eakatele neile vajaliku info viimine ning probleemide selgitamine;
2. Hingehoiu viimine küladesse ja külaelanikeni, selle vajaduse väljaselgitamine
3. Eakate ja puuetega inimeste toetamine valla eelarvest
4. Toimetuleku kursuste korraldamine
5. Täiskasvanute koolituse korraldamine lahendamaks nn kätteõpitud abituse sündroomi

12.4 Tegevuskava

Tabel 8. Tegevuskava

Sotsiaalhoolekanne	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahast.allikas
Eakate päevakeskuse ruumide renoveerimine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
II etapp abiruumide väljaehitamine ja sisustus;	2014-2018		omavalitsus	OV+PP
III etapp keldrikorruse väljaehitamine ja sisustus	2014-2018		omavalitsus	OV+PP

13. Tervishoid ja tervise edendamine

Abja-Paluoja linnas asuvas perearstikeskuses tegutseb kolm perearsti ja stomatoloog.

Perearstikeskus asub Aia tänaval. Perearstikeskuses töötab ka laboratoorium, kus saab teha väiksemaid uuringuid ja protseduure (EKG, sidumised, süstimised jne).

Abja-Paluojaal tegutseb hooldusravihaiglana SA Abja Haigla, mille peamiseks teeninduspiirkondadeks on Abja, Halliste ja Karksi vald ning Mõisaküla linn. SA Abja Haigla osutab hooldusravi-, sotsiaalhoolekande- ja koduõendusteenust. Voodikohtade arv on 45, sh haigekassa poolt finantseeritavaid kohti 18 ja hoolduskohti 27. SA Abja Haigla finantseerimine toimub haigekassa lepingute, isikute enda ja kohalike omavalitsuste poolt. Lisaks osutab SA Abja Haigla ka füsioteraapia-ja laboriteenust.

Abja Gümnaasiumis töötab kooliõde.

Abja-Paluojaal asub ka SA Viljandi Haigla kiirabibrigaad.

13.1 Hinnang olukorrale

Tugevad küljed, arengueeldused:

- + hooldushaigla on olemas
- + perearstikeskus on olemas
- + saunad töötavad
- + hambaravi kättesaadavus
- + tervislik elukeskkond

Probleemid, raskused:

- eriarstide juurde pääsemiseks pikad järjekorrad
- hooldushaigla vajab hädasti juurdeehitust (juurdeehituses vajalik lift), voodikohti napib
- alkoholi liigtarvitamine, alkoholi ja salaalkoholi kättesaadavus
- narkootiliste ainete levik
- tubakatoodete kättesaadavus alaealistele

13.2 Tervishoid ja tervise edendamine. Visioon

Tervishoiuvaldkonnas on korraldatud ennetustöö tervise edendamiseks (ravivõimlemine, sportimisvõimalused igale vanusele), rajatud on mitmekesised aktiivse puhkuse võimalused (spordirajatised, terviserajad jm.)

Abja Perearstikeskus on kaasajastatud, seal osutatakse perearstiteenust ja eriarstiabi.

SA Abja Haigla töötab, haiglas on säilinud haigekassa poolt finantseeritavad voodikohad. Valminud on juurdeehitus.

13.3 Võimalikud tegevussuunad ja probleemide lahendused

1. Perearstikeskuse kapitaalremont
2. SA Abja Haigla juurdeehitus koos liftiga
3. Eriarstiabi kättesaadavuse laiendamine (silmaarsti, kirurgi, reumatoloogi, kardioloogi, kõrvaarsti väljasõitude korraldamine Abja valda)
4. Immuniseerimise vajalikkuse selgitamine
5. Elanike teadlikkuse suurendamine sõltuvust tekitavate meelemürgide (alkohol, tubakas, narkootikumid) ohtlikkusest, sellealase koostöö arendamine politseiga. Alkoholi, tubaka ja narkootikumide tarvitamist piirava ja ennetava kava koostamine
6. Anonüümsete alkohoolikute tugirühma töö toetamine.
7. Tugirühma loomine alkoholi kuritarvitajate omaste toetamiseks ja nõustamiseks
8. Tervisealane perenõustamine.
9. Abja- Paluoja ja Kamaral töötavad saunad.
10. Alkohoolikute nõustamine (psühholoog, arst, vaimulik)

13.4 Tegevuskava

Tabel 9. Tegevuskava

Tervishoid	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahast.alikas
SA Abja Haigla juurdeehitus I etapp (projekt+lift)	2014-2015	70000	sihtasutuse juhataja	OV+SA+PP
II etapp juurdeehituse karp+liftisaht	2016-2017		sihtasutuse juhataja	OV+SA+PP
III etapp ehitise lõplik valmimine	2018		sihtasutuse juhataja	OV+SA+PP

Kasutatud tingmärgid: x- eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks hetkel ei ole ette nähtud;

14. Heakord

Munitsipaalhoonete juurde kuuluvad haljasalad on kohustatud korrastama hoone valdaja.

Haljasalade hooldajaks on valla allasutus OÜ Abja Elamu.

Valla territooriumi pargid on üldiselt hooldatud. Suhteliselt korras on gümnaasiumi juures asuv park.

Jätkuvalt tuleb pöörata tähelepanu valla keskuse haljastusele ja heakorrale.

14.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + hooldatakse Abja- Paluoja keskparki, vallamaja- ja kultuurimajaesiseid haljasalaid, Abja paisjärve e. baasi järve ümbrust
- + Penuja küla koolimaja ümbrus on hooldatud
- + Kamara küla majade ümbrused on hooldatud

Arenguprobleemid ja -takistused:

- Keskpargi ja koolimajaesise haljasala pinnad on liiga madalad, vajavad projekti ja uut hooldust
- Viljandi mnt äärsed alad on hooldamata
- Kamara küla haljasalad vajavad planeerimist
- Kamara keskuse heakorrale tuleb pöörata jätkuvalt tähelepanu

14.2 Heakord. Visioon

Abja vald on ilus paik, kuhu tahaks alati tagasi tulla. Abja- Paluoja majad ja majaümbrused on korras ja hooldatud. Pargid ja haljasalad on läbimõeldult kujundatud. Abja vald on värvikas. Inimasustust läbivad teelõigud on tolmuvabad.

Abja paisjärv ja selle ümbrus on heakorrastatud puhkeala.

14.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Abja-Paluoja keskpargi rekonstrueerimine
2. Peatänava äärsete majade omanike plankude ühtlane kujundamine
3. Heakorrakomisjoni reidid vähemalt kord kvartalis
4. Muuta Kamara Külamaja ja selle ümbrus kokkusaamise kohaks
5. Abja vallas asuvate järvede supluskohtade korrastamine
6. Valla avalikku ruumi mänguväljakute jm vaba aja veetmise atraktsioonide rajamine

14.4 Tegevuskava

Tabel 10. Tegevuskava

Heakord	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Abja-Paluoja paisjärve supluskohta korrastamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Konkurss "Värvid valda!"	2014-2018		vallavalitsus	OV
Supelranna ja paadisilla rajamine Kariste järve lõunakaldale koos juurdepääsu tagava tee rajamisega	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Konkurss "Kaunis Kodu"	2014-2018		vallavalitsus	OV
Valla avalikku ruumi mänguväljakute jm vaba aja veetmise atraktsioonide rajamine	2014-2018		Vallavalitsus	OV+PP
Katuste vahetamise toetus	2014-2018		vallavalitsus	OV

Kasutatud tingmärgid: x- eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole hetkel ette nähtud;

15. Jäätmekäitlus

Jäätmemajanduse korraldamiseks tehakse koostööd Halliste ja Karksi valdadega ning Mõisaküla linnaga. Koostatud on ühtsed Jäätmekavad.

Vallas on suund jäätmete kogumisele. Vallas oli üks prügila, mis asus Veskimäe külas Virakul endises liivakarjääris 1,4 ha suurusel maa-alal. Prügila ei vastanud aga Keskkonnaministeeriumi poolt kehtestatud nõuetele ja seetõttu oli seal alates 2002.a prügi mahapanek rangelt keelatud. 2013 aastal Viraku prügilat rekultiveeriti. Hetkel korraldatud jäätmehoolduses on ühendavaks lüliliks Väätša ja Paikuse Prügila, kuhu ladestatakse kogu piirkonnast kogutud segaolme- ja ehitusjäätmed. Olukorra lahendamiseks on antud õigus, konkursil edukamaks pakkujaks valitud AS-le Veolia Keskkonnateenused, korraldatud jäätmeveo teenuse osutamiseks ühiselt korraldatud jäätmeveoks Abja, Karksi, Halliste vallas ja Mõisaküla linnas viieks aastaks. Ohtlike jäätmete vastuvõtmisega elanikelt tegeleb OÜ Ekoservis Teenused.

Kodumajapidamistes tekkinud ohtlikke jäätmeid kogutakse Abja-Paluojaal Pärnu mnt 25/27 asuval platsil asuvas ohtlike jäätmete kogumiskonteineris ja üks kord aastas toimuvate kogumisringide käigus.

Välja on töötatud Abja valla jäätmekava, mille alusel korraldatakse jäätmemajandust Abja vallas.

15.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + Abja vallas on korraldatud segaolmejäätmete kogumine, sh. valla poolt on paigaldatud avalikesse kohtadesse suured prügikonteinerid
- + korraldatud on ohtlike jäätmete vastuvõtt
- + korraldatud on pakendijäätmete(klaas ja plast) vastuvõtt

Arenguprobleemid ja -takistused:

- haljastusjäätmete kogumisvõimaluste puudumine
- orgaaniliste jäätmete kompostimisvõimaluste puudumine

15.2 Jäätmekäitlus. Visioon

Abja vallas on rakendunud jäätmehoolduse koostöö korraldatud olmejäätmeveo rakendamise ning jäätmete taaskasutussüsteemi väljaehitamise osas. Jäätmehooldusalasteks eesmärkideks on korraldatud olmejäätmeveoga haaratud jäätmetekitajate arvu suurendamine, taaskasutatavate jäätmete liigitikogumine ja nende sorteerimine tekkekohal ning piirkonna jäätmetekitajate jäätmehooldusalase keskkonnateadlikkuse tõstmine.

15.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused.

1. Jäätmehoolduse korrastamine
2. Elanike keskkonnateadlikkuse suurendamine

15.4 Tegevuskava

Tabel 11. Tegevuskava

Jäätmekäitlus	Teg.aeg	Kokku	Teostaja	Rahast.allikas
Tegevused vastavalt Abja valla jäätmekavale	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK

Tingmärkide tähendus: x-eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole ette nähtud;

16. Korrakaitse ja turvalisus

Korrakaitse

Abja vald kuulub Karksi konstaablijaoskonna teeninduspiirkonda koos Mõisaküla linna ning Halliste ja Karksi vallaga.

Viljandimaa Päästeteenistuse Abja tugikomando.

Komandos on ööpäevane valve. Abja tugikomando teenindab Abja valda, Halliste valda, Mõisaküla linna, Karksi valda ja Karksi-Nuia linna. Samuti tuleb teostada tuleohutusalaseid ülevaatuseid. 1998.a. on oma jõududega, kaasamata ehitusfirmasid, ehitatud korralik kahe garaažiboksiga juurdeehitis.

16.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + korrakaitse on paranenud
- + politsei korraldab reide
- + politsei hoiab üritustel silma peal ja on väljas nädalalõppudel
- + abipolitseinike kaasamiseks on sõlmitud leping.

Arenguprobleemid ja -takistused:

- salaviina müük on suur probleem
- narkootikumide kasutamine
- osadel tänavatel puudub valgustus
- politseireidid toimuvad peamiselt ainult Abja- Paluoja
- gümnaasiumi juures olev veehoidla on halvas olukorras
- tuletõrjehüdrandid vajavad uuendamist ja täiendavat rajamist

16.2 Korrakaitse. Visioon

Inimesed tunnevad ennast kogu valla territooriumil turvaliselt. Politsei on vajaduse korral kiiresti kättesaadav. Politsei kohalolek on alati tunnetatav.

Abja-Paluoja linn ja vallas asuvad külakeskused on valgustatud.

Turvariski piirkondadesse on paigaldatud turvakaamerad.

16.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Abja- Paluoja mürataseme mõõtmine
2. Politseireidide korraldamine küladesse, eriti suveperioodil.
3. Turvakaamerate ülespanek turvariski piirkondadesse ja pildi salvestamine

16.4 Tegevuskava

Tabel 12. Tegevuskava

Korralduste ja turvalisus	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Turvakaamerate ülespanek turvariski piirkondadesse	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP

17. Soojavarustus

Hetkel töötab Abja vallas 3 kaugkütte katlamaja, mis asuvad Abja-Paluoja linnas.

Täiesti modernsed ja probleemivabad on kultuurimaja katlamaja ja Kastani tn keskkatlamaja, mis töötavad keskkonناسäästlikul õliküttega.

Kultuurimaja katlamaja kütab vallamaja, kultuurimaja ja lasteaeda-perearstikeskust. Teostatud on uute soojatrosside ehitus, mis ühendatud Hariduse tn, Nuia tn, Tikuti tn, Staadioni tn elamutega, Abja Gümnaasiumiga ning Abja Gümnaasiumi õpilaskoduga.

Heas seisus on Järve tänava katlamaja, mis toodab sooja Abja Haiglale, kolmele elamule ja uuele „Konsum“ toidukauplusele.

Katlamajade rekonstrueerimisega on märgatavalt vähenenud õhusaaste asustatud punktides.

Üldplaneeringuga on määratletud kaugküttepiirkonnaks Abja-Paluoja linn.

17.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + Järve katlamaja, keskkatlamaja ja kultuurimaja katlamaja ühendamine
- + Järve katlamaja on töökorras, teised katlamajad on kaasajastatud

Arenguprobleemid ja -takistused:

Abja-Paluoja linnas puudub soojatarbijatele ühine kaugküttesüsteem.

17.2 Soojavarustus. Visioon

Abja- Paluojas on kvaliteetselt toimiv ühtne kaugküttesüsteem.

Abja-Paluoja linnas toimub kõigile soojatarbijatele soojatootmine ühest tsentraalsest katlamajast.

Valla ühiskondlikes hoonetes on läbi viidud energiasäästuprogramm, hooned on vajalikul määral soojustatud ning toimib energiajuhtimissüsteem.

17.3 Tegevuskava

Tabel 12. Tegevuskava

Soojavarustus	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Abja-Paluoja soojavarustuse tsentraalkesküttele ühendamine, bioküttele üleviimine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP+RIP
Kamara Külamaja soojavarustuse rekonstrueerimine	2014-2018		vallavalitsus külaselts	OV+PP

18. Veevarustus ja kanalisatsioon

Abja vallal on koostatud 2012. a. ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava (ÜVK).

Abja vald kuulub Pärnu Lääne-Eesti vesikonna Pärnu alamvesikonda. Pärnu alamvesikonna eesmärgiks on kogu elanikkonnavarustamine puhta joogiveega ja saasteainete missiooni vähendamine. Suurem osa valla territooriumist on suhteliselt kaitstud või keskmiselt kaitstud põhjavee alal.

Abja vallas on 22 töötavat puurkaevu. Olme ja tööstuse vajadusteks kasutatakse puurkaevudest võetavat põhjavett. Šahtkaevudest tuleb põhjavesi nähtavale 3-5 m sügavuses.

Vallas on 2 puhastusseadet: Abja- Paluojal ja Kamaral. Abja- Paluoja lähipiirkonnale on uue veevarustuse ja kanalisatsiooniskeemi koostamine ja selle väljaehitamine suure tähtsusega.

Abja- Paluoja linnast on kanaliseeritud ainult 1/3. Suurem osa territooriumist on kanaliseerimata ja elanikkond saab joogivett šahtkaevudest. Šahtkaevud on madalad ja reostatud kuna toituvad pinnasevetest. Olme- ja reoveed satuvad linna tänavate ääres olevatesse lahtistesse kraavidesse ja sealt Kariste järve ning edasi reostab see Pärnu vesikonda. Selle vältimiseks on vajalik puhastusseadmete rekonstrueerimine vastavalt keskkonnanõuetele. See parandaks oluliselt piirkonna joogivee kvaliteeti ja vähendaks tunduvalt keskkonnareostust. Abja-Paluojal kasutab ühiskanalisatsiooni 560 inimest e. ca 45% elanikkonnast.

Olemasoleva kanalisatsioonitorustiku pikkus on 7202 m, millest vajab uuendamist 0,5 km. Samuti on tarvis rajada 6,8 km uut trassi. Käesoleval hetkel on Abja-paluoja reoveepuhasti võimsuselt sobiv ja rekonstrueeritud (võimsusega 325 m³/d). Lisaks sellele on olemas kaks biotiiki mahtuvusega a` 2500 m³.

18.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + Abja-Paluoja biopuhasti on renoveeritud ja puhastab vett vastavalt normidele
- + Abja-Paluoja linnas Pärnu mnt, Jaama tn ja Raudtee tn vahelisele alale on koostatud uute vee- ja kanalisatsioonitorustike paigaldamise projekt ja töödega alustatakse 2013 sügisel.
- + Kamara külas on uus pumbajaam
- + Rauaärastusseadmed on paigaldatud Abja-Paluoja Nuia tee puurkaevule ja Kamara puurkaevule

Arenguprobleemid ja -takistused:

- Abja- Paluoja veevarustussüsteem on aegunud, veetrassid vajavad rekonstrueerimist, vajalik on ka uute veetrasside ehitus
- Kamara küla veetrassid vajavad rekonstrueerimist
- Abja- Paluojas on hulk hooned kanalisatsiooniga ühendamata

18.2 Veevarustus ja kanalisatsioon. Visioon

Abja-Paluoja on välja ehitatud veevarustus, reovee kanalisatsioon ja lahendatud sadevete ärajuhtimise küsimus.

Kamara keskasula veevõrk ja kanalisatsioon on korrastatud.

Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Elanike ja ettevõtete varustamine kvaliteetse joogiveega
2. Tiheasutusega alade kanaliseerimine

18.3 Tegevuskava

Tabel 13. Tegevuskava

Veevarustus ja kanalisatsioon (viide Abja valla ühisveevõrgi ja kanalisatsiooni arend. kavale)	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Kamara Külamaja soojavarustuse rekonstrueerimine	2014-2018		Vallavalitsus külaselts	OV+PP
Projekteerimine (piirkond -Kangru, Veski, Jaama, Pargi, Aia, Karja)	2014		vallavalitsus	OV+KIK
Vee ja kanal. trasside rekonstrueerimine linnas	2014-2018			OV+KIK
Kamara puhastusseadmete rekonstrueerimine	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK
Vanade vee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine Kamaral	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK
Biotiikide puhastamine Abja-Paluoja ja Kamaral	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK
Reoveepumpla rekonstrueerimine Kamaral	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK
Sademeveekanaliseerimise edasiarendamine Abja-Paluoja	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK
Hajaasustuspiirkondade pumbamajade remont ja vajadusel rauaärastusseadmete paigaldus	2014-2018		vallavalitsus	OV+KIK

Kasutatud tingimärgid: * - tegevuse elluviimiseks on ettenähtud ressursid, kuid puudub täpne summa

19. Teed ja tänavad

Abja valda läbivaid riigimaanteid on kogupikkusega 102,4 km.

Kohalikke avalikult kasutatavaid maanteid on 62,3 km, linnatänavaid 12,5 km, erateid 125,2 km ja metsateid 48,7 km.

Valla transpordiojektide arengut mõjutab valda läbivad transiitteed (Valga-Uulu maantee) ja Viljandi linna lähedus, samuti ühendusteed Läti Vabariigiga Abja-Paluoja-Penuja-Ruhja ja Laatre-Ruhja. Maanteeameti koostatud uurimustöö 2006 a liiklusloenduse alusel oli Valga-Uulu maantee Abja-Paluoja lõigu keskmine aasta ööpäevane liiklussagedus 1420 autot ööpäevas.

Parema logistikavõrgu kujundamiseks on oluline teede mustkatte alla viimine ja sõidetavuse tõstmine vallasisestest teedest on asfaltkattega üksnes Abja-Penuja ja Kamara-Mõisaküla vahelised lõigud, vastavalt 7 km ja 3 km.

19.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + vallateid hooldatakse ja remonditakse
- + vallateede teeäärsed kraavid on hooldatud ja võsast puhastatud.
- + lumetõrje on korraldatud

Arenguprobleemid ja -takistused:

- vallas on halvad teeolud
- valla teede ääred on võsastunud
- asulaid läbivad teed ja tänavad tolmavad
- libedustõrje on ebapiisav
- Valga- Uulu mnt ääres puuduvad kohad puhkepeatuseks
- riigi poolt ebapiisavad vahendid teehoolduseks

19.2 Teed ja tänavad. Visioon

Mustkatttega teed on korrastatud.

Valla kruusateed on hooldatud. Vallateede teeääred on hooldatud ja võsast puhastatud.

Inimasustusega alasid läbivad teelõigud on tolmuvabad. Abja- Paluoja tänavad on mustkatttega.

Alaliselt kasutatavad teed ja tänavad on talvel lumest puhastatud.

Valga- Uulu maantee äärde on liiklejatele rajatud kohad puhkepeatuseks.

Abja- Paluoja tänavate nimed ja majade numbrid on korrastatud, olulisemad asutused on saanud asukohta tähistavad viidad.

19.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Kasutada maaomanike abi, kes võiksid teeääred puhtaks raiuda
2. Tolmu vältimiseks asulates panna teedele killustiku ja kloriide
3. Igal kevadel teede ja tänavate ülevaatuse tegemine
4. Asfaldiaukude parandamine ja kruusatänavate korrastamine
5. Valla teedele kergasfaldi rajamine

19.4 Tegevuskava

Tabel 14. Tegevuskava

Teed ja tänavad	Tegevuse aeg	kokku	teostaja	Rahastamise allikas
Abja-Paluoja kruusatänavate muutmine tolmuvabaks	2014-2018	24000	vallavalitsus	OV+RIP
Abja-Paluoja tänavasiltide korrastamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Tänavavalgustuse rajamine +projekt	2014-2018	5000	vallavalitsus	OV
Valla teedele kergasfaldi rajamine	2014-2018		vallavalitsus	OV

tingmärkide tähendus: * - tegevuse elluviimiseks on ettenähtud ressursid, kuid puudub täpne summa; x-eraldi ressursse tegevuse elluviimiseks ei ole ette nähtud;

20.1 Transport. Side ja internet

Oluline on pöörata tähelepanu säästva transpordisüsteemi arendamisele. Säästev transpordisüsteem on transpordi- ja elukorraldus, mis tagab inimeste juurdepääsu igapäevastele vajadustele nii, et see ei kahjusta teiste inimeste juurdepääsuvõimalusi ja elukeskkonda. On majanduslikult efektiivne, õiglane ja taskukohane ning kulutab maksimaalselt nii palju ressursse, kui keskkond suudab taastada või neutraliseerida.

Abja vallal on üsna hea bussühendus Viljandiga. Vallaelanike paremaks teenindamiseks on kaks vallasest bussiliini: Abja – Vana- Kariste; Abja – Mõisaküla - Laatre; Abja - Sika.

Postiside teenust pakub Abja valla piirkonnas sidejaoskond.

Telefoniside kvaliteet Abja-Paluoja ja selle lähiumbruses paranes järsult peale digitaaltelefonijaama tööle hakkamist 1998 aasta septembris. Kõik Eesti kolm mobiilside operaatorit katavad oma leviga kogu Abja valla. Need on EMT, Elisa ja Tele-2.

Tehnilised võimalused lubavad kõigil valla elanikel ja ettevõtetel kasutada interneti.

20.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed

- +Valga- Uulu maantee kui oluline transpordikoridor
- +Abja- Sultsi maantee, hea ühendus maakonnakeskusega
- +Valla territoorium on kaetud mobiilsidega
- +Elioni telefonijaam on uuendatud
- +Kõigil on interneti kasutamise võimalus
- +Valla asutustel on interneti püsiühendus

Arenguprobleemid ja -takistused

- Pidevalt valla käsutuses oleva bussi puudumine (näiteks eakamate sõidutamiseks sauna või kultuuriüritustele, koolilaste sõidutamiseks)
- Suurtest teedest kaugemal asuvate külade bussiühendus on vilets
- Bussiühendused Tartu, Tallinna ja Pärnuga on ebapiisavad
- Ühendusteel Läti Vabariigiga peaksid olema asfaltkattega

20.2 Transport. Side ja Internet. Visioon

Internet on kättesaadav kõigile valla elanikele sõltumata nende elukohast.

Ühistransport vastab elanike vajadustele.

Võimalikud tegevussuunad ja lahendused:

1. Bussi ostmine.

21. Tööstus, ehitus, teenindus

Abja vallas paiknevatest tööstusettevõtetest on kõige suurem tööandja AS Toom Tekstiil, mille põhiliseks toodanguartiklikuks on voodipesu ja tekkide ning patjade tootmine. Toom Tekstiil AS laiendab pidevalt oma ettevõtet. Üha enam viiakse sisse kaasaegset tootmistehnoloogiat. Põhiline toodang eksporditakse välismaale.

Abja-Paluoja linn koos teda ümbritseva tagamaaga (Abja vallaga) oli aastatel 1960- 1962 rajoonikeskusena eelisarengus. Sel perioodil rajati linna ka mitmekülgne teenindusvõrk. Kohaliku keskusena on väikelinn toimiv ka käesoleval ajal. Abja-Paluoja tähtsus teeninduskeskusena on vähenenud, seda eelkõige maakondliku tõmbepiirkonna Viljandi kasvule.

Tootmise arendamisel tuleb kõigepealt kasutusele võtta juba olemasolevaid tootmishooneid.

Peamised uued tootmisalad on kavandatud Abja-Paluoja, Kamara ja Abja-Vanamõisa küladesse (Abja valla üldplaneering 2008).

Tähtsamad vallas paiknevad ettevõtted on järgmised:

AS Toom Tekstiil -tekstiilitööstus

Sakala Teed OÜ meistripiirkond

Abja TÜ-jaekaubandus

Roger Puit AS – metsandus

AS Svestra Center - põllutööriistade müük ja hooldus

GT Kamara tankla

OÜ Abja Apteek - ravimite jaemüük

OÜ Abja Elamu - kommunalteenused

OÜ Pajuri - piima-ja piimasaaduste tootmine

OÜ Puit ja mööbel – mööblitootmine

21.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + AS Toom Tekstiil (tekstiilitööstus, suurim tööandja vallas)
- + arenenud saetööstus
- + Abja-Paluojaal töötavad kaks toitlustuskohta

Arenguprobleemid ja -takistused:

- Turismi vähesus, mis tekitaks võimaluse erinevate teenuste pakkumiseks ja väikeettevõtluse arenguks maal
- Abjas on toidukorv kallim kui suuremates linnades
- suur tööpuudus, noorte jaoks atraktiivsete töökohtade puudus

21.2 Tööstus, ehitus, teenindus. Visioon

Valda on uurde tekkinud mitmeid ettevõtteid s.h. uusi toitlustus- ja majutusasutusi, turismitalusid ja puhke- ja vabaajaveetmise teenuse pakkujaid.

Kogukonnale vajalikke erinevaid teenuseid pakutakse järjest enam kohapeal.

Omavalitsus toetab uute ettevõtete valda tekkimist ning toetab vajaliku tehnilise infrastruktuuri väljaarendamisel.

21.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Ettevõtjatele soodsamate tingimuste loomine
2. Ettevõtjate teavitamine ettevõtluse arendamise võimalustest

21.4 Tegevuskava

Tabel 15. Tegevuskava

Tööstus,ehitus,teenindus	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Raudtee tn tööstuspiirkonnas infrastruktuuri rajamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Penuja Külamaja katuse renoveerimine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Aedniku maja renoveerimine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Vana internaadi hoone korrastamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Postimaja renoveerimine	2014-2018	5000	vallavalitsus	OV+PP
Veetorni vaateplatvormi rajamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Loomeskuse rajamise ettevalmistustööd(eelprojekt)	2014-2018	4000	vallavalitsus	OV+PP

22. Maakasutus

Valla üldplaneeringuga on määratletud Abja valla maakasutus- ja ehitustingimused.

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladel määratakse projekteerimis- ja ehitustingimused detailplaneeringuga, detailplaneeringu kohustuseta aladel lähtutakse üldplaneeringust.

Elamualade reserveerimisel on arvestatud, et tulevikus suureneb ühepereelamute osakaal.

Vallas on enam aktiivsed elamupiirkonnad Abja-Paluoja linna lähiümbrus ja alad Kamara, Penuja, Abjaku, Sarja ja Veelikse külades.

Tootmisalad on reserveeritud võimalikult kompaktselt, et muuta logistika lihtsamaks.

Miljööväärtuslikud hoonestusalad on määratletud Abja-Paluoja linnas Seitsme Eesti Väikelinna identiteedi projekti raames ja täpsustatud üldplaneeringus (Abja valla üldplaneering 2008).

Abja vald asub Viljandi maakonna lõunaosas, piirnedes lõunast Läti Vabariigi, läänest Pärnu maakonna Saarde valla, põhjast Halliste valla ja idast Karksi vallaga.

Valla territooriumi suurus on 290,2 km² ehk 29020 ha, sellest:

- Abja-Paluoja linn 450 ha
- haritav maa 9935 ha
- looduslik rohumaa 1604 ha
- metsamaa 13402 ha
- muu maa 3629 ha

Maastikuliselt võib Abja valla liigitada kaheks: põhjapoolsem Abja- Halliste kühmude, lamm- ja sälkorgude ala ning lõunapoolne Mõisaküla- Penuja tasandik. Abja vallas on mandrijää tekitanud põhja- lõunasuunalisi väikevoori.

Kuni 19. sajandi lõpuni olid peamised maavaldajad Abja valla territooriumil (praegustes piirides) lisaks päriseks ostetud taludele mõisad: Abja mõis koos Mõnsikulli karjamõisaga, Laatre mõis, Penuja mõis koos Saate ja Sika karjamõisaga, Veelikse mõis. Pärast Eesti Vabariigi 1920-ndate aastate maareformi oli kihelkonnas 1170 talu. Uueks talutüübiks kujunes asunikutalu.

Tuleviku seisukohalt on oluline metsa säilitamine ja kasutuses mitteolevate maaalade vähendamine.

22.1 Hinnang olukorrale

Tugevad küljed, arengueeldused:

- + põllumajanduslik tootmine on stabiliseerunud, maid mis vahepeal olid põllumajanduslikust tootmisest välja langenud, võetakse järjest enam taas kasutusse
- + on valminud valla üldplaneering
- + elanikud korrastavad oma elamuid
- + arenemisjärgus on uute elamualade reserveerimine

Arenguprobleemid ja -takistused:

- omanikuga, kuid korrast ära hooned
- võsastunud kraavid, väiksemate teede ääred niitmata
- karuputke vohamine

22.2 Maakasutus. Visioon

Valminud on Abja valla üldplaneering, millest lähtuvalt on paigas heaperemehelikud maakasutus- ja ehitustingimused.

Suureneb ühepereelamute osakaal ja miljööväärtuslikud hoonestusalad on määratletud ja hoitud.

Põllumajandusmaad kasutatakse vastavalt sihtotstarbele.

Väheviljakad põllumaad on metsastatud. Kraavid on hooldatud ja võsast puhastatud.

Metsamaad kasutatakse heaperemehelikult.

Karuputke ja teiste keskkonnale ohtlike taimede levik on kontrolli all.

Eelnevalt tehtud uuringute alusel on vallal olemas ülevaade kohalikest loodusvaradest.

22.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Maareformi lõpetamine
2. Talude olukorra kaardistamine, võimaluste pakkumine, info edastamine
3. Omanikuta hoonete müügivõimaluste reklaamimine
4. Korrast ära hoonete omanike korralekutsumine, mõjutamine
5. Hooletusse jäetud põllumaade ja maaparandussüsteemide omanike mõjutamine, korralekutsumine
6. võsastunud kraavide puhastamine
7. Karuputke tõrjeks osalemine riiklikus programmis
8. Loodusväärtuslike paikade korrastamise kava koostamine (eelistused määrata)

22.4 Tegevuskava

Tabel 16. Tegevuskava

Maakasutus	Tegevuse aeg	Kokku	teostaja	Rahastamise allikas
Munitsipaalmaade kinnistamine	2014-2018		vallavalitsus	OV
Detailplaneeringute koostamine	2014-2018		vallavalitsus	OV

23. Maamajandus

Haritavat maad Abja vallas 9935 ha ja looduslikku rohumaad 1064 ha.

Põllumajanduslikku tootmist iseloomustab praegusel hetkel stabiliseerimine. Järjest enam võetakse kasutusele maid, mis vahepeal olid põllumajanduslikust tootmisest välja langenud.

Väheviljakad põllumaad kavandatakse metsastada.

Suurimatest põllumajandustootjatest võib esile tuua OÜ Mulgi Agro, OÜ Ronni Agro, Pajumäe talu, OÜ Pajuri, OÜ Abja Farmid, Palu Lõndso talu, Luha talu, Uus-Liiva talu, Sukahärma Märdi talu.

Hinnanguliselt on Abja vallas ca 10-12 talu, mis saavad oma põhisissetuleku põllumajandussaaduste müügist.

23.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + vallas on arenenud teraviljakasvatus- ja piimatootmisettevõtted, talud
- + Tootmiseks sobivad maad on erastatud, vabu põllumajandusmaid pole

Arenguprobleemid ja -takistused:

- omanikuta, silma riivavad tühjalt seisvad rajatised, hooned
- põllumajanduses töötavate inimeste arv väheneb
- üldine tööpuudus, teatud erialadel tööjõupuudus
- vallas on vähe ettevõtjaid
- vallas on halvad teeolud

23.2 Põllumajandus. Visioon

Põllumajandustootmine on keskkonnasäästlik ja mitmekesisistunud.

Oluliseks on saanud mahepõllundus. Lisaks traditsioonilisele põllumajandustootmisele on laienenud alternatiivpõllumajandus (marjakasvatus, ravimtaimede ja maitsetaimede kasvatus, väikeloomade pidamine, mesindus jmt).

23.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Vallaelanike teavitamine, koolitus
2. Tühjade hoonete kasutuselevõtt ettevõtjate poolt

24. Metsamajandus

Abja valla territooriumist moodustab 46% mets. Maakonna metsafondist moodustab see 9%.

Abja valla eesmärk on metsade heaperemehelik ja säästlik majandamine, et tagada nii metsadest saadav majanduslik tulu kui bioloogilise mitmekesisuse säilimine. Abja-Paluoja ja Mõisaküla linna lähiümbruse metsad on roheline võõndi mets ja seda kasutatakse puhkemajanduslikul otstarbel ning lageraiet seal ei teostata.

Valla metsade tähtsamad ulukid on põder, metssiga ja metskits. 1980. aastate teisel poolel kasvas pidevalt suurulukite arv. 1990-ndate aastate algusest on kõikide suurulukite arv vähenenud. Huntide arvuline suurenemine on tingitud metssigade vähenemisest.

Abja vallas töötavatest puidutöötlemisettevõtetest võib ära märkida järgmised: OÜ Pinus Abja-saekaater, puidu ümbertöötlemine; AS Roger Puit- puidu ülestöötamine

24.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed

- + vallas on palju metsamaad ja selle osakaal suureneb
- + mets kui sissetulekuallikas ja tööandja
- + head metsamarjade ja seente kasvukohad
- + head jahimaad

Arenguprobleemid ja -takistused

- eraomandis oleva okaspuumetsa liiga suur raie, sellest tulenev lehtpuumetsa osakaalu kasv
- erametsaomanike kohaliku organisatsiooni puudumine
- erametsa koondumine väheste omanike kätte, mis mõjub halvasti külaelule
- puuduvad metsatalud
- metsi ei taastata piisavalt

24.2 Metsamajandus. Visioon

Metsi majandatakse heaperemehelikult ja säästlikult. Mets on üheks biokütuse ressursiks.

24.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Maamaksusoodustuste andmise kaudu metsa taastamise soodustamine
2. Kooliõpilaste kaasamine metsa istutamisse
3. Erametsaomanike teavitamine erametsade majandamisest ja erametsaorganisatsioonide tööst
4. Erametsaomanike koolitus

25. Turism

Abja vald sobib turismiga tegelemiseks ja pakub võimalusi puhkuseks kogu territooriumil.

Abja valla turismitalud on spetsialiseerunud piimatootmise tutvustamisele ja hobuse-ning lambakasvatusele ning pärandkultuuri tutvustamisele. Võimalik on tegeleda jahinduse, kalanduse, matkamisega ja rahvusliku käsitööga.

Abja vallas on palju ajaloolis- ja kultuurilisi vaatamisväärsusi.

Looduslikest objektidest on huvipakkuvamad Atika külas asuvad Lopa paljandid – kõige pikem koobastik Eestis, Sarja külas asuv Hendrikhansu põrgu – kõige laiem paljand Eestis, aga ka Penuja külas asuvad Matu koobas ja Penuja koobas. Nimetada tuleb kivikalmet Abjaku ja Põlde külas, ohvrikivi Atika külas, ohvripuud Saate külas.

Arhitektuurimälestiste hulka kuuluvad Abja-Paluoja Postimaja, Abja mõisakompleks koos Aedniku majaga ja Laatre jaamahoone. Kultuuriloost huvitatul tasub külastada Abja ja Penuja kalmistut, Kaidi koolimaja ja Jaan Jungi töökohta tähistav mälestuskivi (Penuja tee ääres).

Abja Gümnaasiumis asuvad mitmed tuntud Eesti kunstnike teosed.

Tervikliku ülevaate vallast saab Abja muuseumi külastamisel.

25.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- + loodus võimaldab tegeleda erinevate turismiliikidega- jahindus, kalandus, matkamine (s.h. erinevate matkaradade süsteemi loomisega) jm.
- + pärandkultuuri ja rahvusliku käsitöö edendamine ja tutvustamine
- + vallas on huvitavaid looduslikke ja ajaloolisi vaatamisväärsusi
- + valla kultuuripärand (Kitzberg, Stackelberg- üks esimesi kartulikasvatatajaid Eestis), linavabrik, esimesed mõisad eestlaste omandis
- + töötab maaturismi infopunkt
- + Valga- Uulu maantee
- + Ühenduste Läti Vabariigiga Abja-Paluoja-Penuja-Ruhja ja Laatre-Ruhja.

Arenguprobleemid ja -takistused:

- vähe ettevõtjaid
- osadele vaatamisväärsustele puudub juurdepääs
- vaatamisväärsused on osaliselt tähistamata

25.2 Turism. Visioon

Abja vallas on välja arendatud mitmekesised ja atraktiivsed turismivõimalused.

Vallas asuvatele kultuuriobjektidele ja vaatamisväärsustele on tagatud juurdepääs, vaatamisväärsused on korrastatud ja tähistatud. Tähistatud on soovituslikud reisi-, matka- ja jalgrattamarsruudid.

Valda on juurde tekkinud uusi toitlustus- ja majutusasutusi, turismitalusid ja puhke- ja vabaajateenuste pakkujaid.

Toimib tihe koostöö valla turismiettevõtjate vahel ühiste tootepakettide haldamisel. Valla turismivõimalused on infona kättesaadavad kogu maailmas.

25.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Valda tutvustaval interneti koduleheküljel spetsiaalselt turistile mõeldud infomaterjali koostamine
2. Vaatamisväärsuste kaardistamine, neile juurdepääsu tagamine, vaatamisväärsuste korrastamine, viitade paigaldus
3. Turismimarsruutide väljatöötamine koos Mulgimaa omavalitsustega ja Põhja- Läti omavalitsustega

25.4 Tegevuskava

Tabel 17. Tegevuskava

Turism	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	Rahastamise allikas
Piirkonna turismikaartide ja infotahvlite valmistamine	2014-2018		vallavalitsus	MTÜ+OV+PP
Turismiviitade valmistamine ja paigaldus	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Vaatamisväärsuste korrastamine ja neile lisaväärtuse andmine (s.h.Lopa paljand, Vaida paljand, Linnaste paljand, Penuja põrguorg, Hendrikhansu paljand)	2014-2018		vallavalitsus	MTÜ+OV+PP
Maaturismi infopunkti ruumide renoveerimine ja kodulehe arendamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Lüütre oru kaitseala eksponeerimine	2014-2018		sihtasutuse juhataja	SA+PP
Parkla rajamine Abja--Paluoja Pärnu mnt sissesõidul vana kivikalme juurde	2014-2018		vallavalitsus	PP+OV
Ojapera Metsatoa arendamine	2014-2018		MTÜ	MTÜ+OV
Penuja kiriku taaskorrastamine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP
Juusta maaüksuse puhkekohtade, turismi- ja spordirajatiste loomine	2014-2018		vallavalitsus	OV+PP

26. Külade areng. Kodanikualgatus

Abja vallas asub 15 küla, neist kuus suuremat küla: Penuja, Abja- Vanamõisa, Kamara, Laatre, Räägu, Veelikse, kus on välja kujunenud külaliider.

Viimasel aastal on aktiivselt moodustatud seltse ja ühinguid ühistegevuse paremaks orraldamiseks.

26.1 Hinnang olukorrale

Arengueeldused ja tugevad küljed:

- +Kamara külas on oma külamaja
- +Penuja külas on oma külamaja
- +Külade ajaloolis-kultuuriline pärand
- +Looduslik ressurss

Arenguprobleemid ja -raskused:

- puudulik informatsioon külade kultuurielu kohta
- külade haljasalad vajavad planeerimist
- Politseireidid toimuvad peamiselt ainult Abja- Paluojas
- Kamara küla veetrassid vajavad rekonstrueerimist
- puuduvad külade arengukavad

26.2 Külaelu. Visioon

Külades on olemas spordiväljakud ja puhkealad.

Külade jaoks olulised teed on korrastatud ja kultuuriloolised paigad viidastatud.

Toimib külaelanike vajadusi arvestav bussitransport.

Suuremad looduslikud ujumispaigad on korrastatud.

Külade kultuuripärand on uuritud ja kaitstud.

Meeldiv ja turvaline elupaik igas vanuses inimestele.

26.3 Võimalikud tegevussuunad ja lahendused

1. Seltsielu korraldamiseks külades rakendada maksimaalselt külamaja kasutust Penujas, Kamaral, kultuurimaja ja raamatukogu kasutust Abja-Paluoja ja Kamaral.
2. Hajakülades elanike enesealgatuse elluviimiseks anda külaelanike kasutusse elanike soovil valla ruume;
3. Küladesse turvaliste spordiväljakute ja puhkealade rajamine, mis võimaldab elanikel vaba aega veeta ning tähistada külades traditsioonilisi üritusi;
4. Võimalusel ühiskasutuses olevad maa-alad munitsipaliseerida;
5. Moodustada mittetulundusühinguid ja seltse ühistegevuse paremaks korraldamiseks, mis seisneb enesealgatuses ja külainitsiatiivis;

6. Külade viidastamine, sh kultuurilooliste paikade märgistamine viitadega
7. Vanade talukohtade kasutuselevõtmine
8. Bussiühenduse korraldamine vallakeskusega
9. Külaajaloo, legendide ja pärimuste jäädvustamine ja uurimine
10. Ujumiskohtade korrastamine külades
11. Naabrivalve korraldamine külades
12. Teadetetahvlite paigaldamine külades
13. Politseireidide korraldamine küladesse, eriti suvel

26.4 Tegevuskava

Tabel 18. Tegevuskava

Külade areng. Kodanikualgatus.	Tegevuse aeg	Kokku	Teostaja	rahastamise allikas
MTÜ-de ja seltsingute tegevuse toetamine (projektide omafinantseeringud)	2014-2018		majanduskomisjon	OV
MTÜ-de maja renoveerimine (s.h. muuseum ja infopunkt)	2014-2018		Vallavalitsus, MTÜ	OV+PP
Abja-Vanamõisa külamaja renov.	2014-2018		külaselts	MTÜ+PP
Abja krossiraja rajamine uude kohta	2014-2018			MTÜ+PP
Külade keskkondade arendamine (külasildid, kokkutuleku platsid jm.)	2014-2018		külaseltsid	PP
Kamara Külamaja rekonstrueerimine	2014-2018		külaselts vallavalitsus	OV+PP
Penuja Külamaja katuse renoveerimine	2014-2018		Vallavalitus külaselts	OV+PP

27. Abja valla arenguväljakutsed.

Käesoleva arengukava koostamise raames viidi läbi Abja valla SWOT-analüüs, mille tulemusel kaardistati Abja valla tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud. SWOT-analüüsi koostamisest võtsid osa Abja Vallavalitsuse ja -volikogu liikmed, ettevõtjate ja kolmanda sektori esindajad.

Tugevused

- Abja-Paluoja linn kui ajalooliselt väljakujunenud mulgimaa pealinn
- Rahulik, turvaline ja meeldiv elukeskkond
- Miljööväärtuslik ja unikaalne looduskeskkond
- Geograafiline asukoht (samaväärne kaugus Riiast ja Tallinnast)
- Rikas ajaloopärand
- Väljakujunenud kultuuritraditsioonid

Nõrkused

- Töökohtade nappus ja selletõttu inimeste lahkumine
- Vananev ja vähenev elanikkond
- Amortiseerunud ja räämas objektid linnas ja vallas
- Abja Gümnaasiumi õpilaste arvu vähenemine
- Halb teede olukord
- Turismipotentsiaali vähene rakendamine

- *Finantsressursi piiratus vallaeelarves*
- *Vähene elamuehitus*
- *Spordipaikade ja puhkealade ning mänguväljakute vähesus külades*
- *Spordikompleksi (täismõõtmetega spordisaali) ja ujula puudumine*

Võimalused

- *Ümbritsev looduskeskkond*
- *Abja Gümnaasiumis pakutavad erinevad õppesuunad ja eelkutseõpe*
- *Abja vallas pakutavad puhkamis- ja rekreatsioonilised tegevused*
- *Soodsad eluasemed*
- *Kasutamata maareserv*
- *Omavalitsussõbralikum riigipoliitika*

Ohud

- *Riigi regionaalpoliitika puudumine*
- *Ääremaastumine*
- *Transpordi arengukoridoridest eemal asumine*

Tulenevalt Abja valla SWOT-analüüsist, looduskeskkonna, sotsiaalsete ja majanduslike olude analüüsist, ning lähtudes Abja valla arengust tulevikus, seisavad Abja ees mitmed väljakutsed, mis vajavad lahendusi lähiaastate jooksul. Siinkohal on välja toodud neli suuremat väljakutset Abja valla jaoks:

Piirkonna majandusliku elujõu ja konkurentsivõime suurendamine. Abja valla arengu seisukohalt on oluline soodsa ettevõtluskeskkonna tagamine, kohapealse tootmise ja tööstuse areng, maaturismi areng ja sellega seonduvalt uute teenust pakkuvate ettevõtjate tekkimine. Abja-Paluoja eesmärgiks on välja kujundada edukalt toimiv linna tööstusala. Prioriteediks on elanike jäämine Abja valda. Ääremaa elanike usku piirkonna elujõulisusse on vaja oluliselt tõsta, ainuke tee selleks on piirkonna ettevõtluse areng.

Kvaliteetne ja konkurentsivõimeline haridus. Abja Gümnaasiumi maine tugevdamine. Valikainete ja eelkutseõppe võimaluste laiendamine gümnaasiumis. Kooli haridustaseme tõstmine riigieksamite keskmise tulemuse järgi.

Atraktiivse elukeskkonna loomine. Abja-Paluoja linna ja külade eesmärgiks on pakkuda oma elanikele ja külalistele rahulikku, turvalist ja meeldivat elukeskkonda. Abja-Paluoja jaoks on oluline linnamiljöö mitmekesistamine ja parendamine, veekogude, rohealade atraktiivsem lõimumine linnaga. Sihiks on kõrge miljööväärtusega, heakorrastatud linnapilt, korda tehtud tänavad ja majad ning hooldatud rohealad.

Abja-Paluoja kui mulgimaa pealinna maine tõhustamine ja kinnistamine. Rahvakultuuri ja kultuuripärandi säilitamine, arendamine ning kogukonna ühtse identiteedi loomine

28. Abja valla koondvisioon 2018

Abja vald on tuntud kui elujõuline, jätkusuutliku arenguga omavalitsus, kus on kiiresti arenev majanduskeskkond ja atraktiivne elu- ja puhkekeskkond.

Abja üldharidus:

KOOLIVÕRK: Abja Gümnaasiumis antakse heatasemelist ja konkurentsivõimelist haridust, õppijatel on võimalus omandada mitmekülgseid teadmisi ja oskusi, olla edukad kõrgkoolides, kutse omandamisel ja tööturul.

PERSONAL: valla haridusasutustes töötab motiveeritud ja kvalifitseeritud personal.

MATERIAAL- TEHNILINE BAAS: Abja valla haridusasutused on kaasajastatud nii töötingimuste kui õppevahendite osas. On loodud tingimused haridusasutuste kasutamiseks ka õppetöövälisel ajal huviringide, kursuste, kultuuriürituste või muude elanikele vajalike ning huvipakkuvate ettevõtmiste läbiviimiseks. Rajatud on kaasaja nõuetele vastav spordikompleks koos ujulaga. Erineva kutseõppe sisseviimiseks on valminud uus õppekorpus.

ÕPPEKAVAD JA DIFERENTSEERITUD ÕPE: Valla haridusasutustes on loodud kvaliteetne ja erinevatele vajadustele vastav õpikeskkond õpilastele. Õpilastel on võimalik valida erinevate õppesuundade vahel ja valida erinevate eelkurseõpete vahel. Gümnaasiumilõpetaja on orienteeritud nii akadeemilise kui rakendusliku kõrghariduse omandamisele, gümnaasiumiharidust nõudva kutseõppe omandamisele, igal gümnaasistil on võimalik otsustada sobiva haridussuuna üle.

Alusharidus.

Abja Lasteaed on lapsesõbralik ja tunnustatud õppeasutus Abja lastele ja lastevanematele. Lastele on loodud selline arengukeskkond, mis soodustab temast loova ja aktiivse inimese kujunemist.

Huviharidus.

Abja vallas töötab kaasajastatud, muusikalist põhiharidust andev muusikakool.

Vabaharidus.

vabahariduse pakkumine on organiseeritud, süsteemipärane ja eesmärgistatud.

Kultuur.

Abja vallas on loodud võimalused mitmekülgseks vaba aja veetmiseks ja tippkultuurist osasaamiseks, hõlmates erinevaid elanike huvigruppe.

Renoveeritud Abja kultuurimaja on valla kultuurielu keskuseks.

Sportimine.

Vallas on loodud tingimused võistlus- ja tervisespordi harrastamiseks. Valminud on spordikompleks koos ujulaga. Renoveeritud on gümnaasiumi mängudeväljak, Jaama tänava mängudeväljakud. Valla külades on hoogne spordielu. Korrapäraselt toimuvad Lõuna- Mulgimaa suve- ja talimängud. Jätkatakse traditsiooniliste ja seeriavõistluste korraldamist

Noorsootöö.

Abja noor on hooliv, positiivse ellusuhtumisega, avatud maailmavaatega, algatusvõimeline ja väärtustatud kogukonna liige. Noorte elu on turvaline. Abja noor tahab tulla peale õpinguid kodukohta tagasi. Noor oskab ja tahab teha õigeid valikuid. Välja ehitatud noortekeskuses on

võimalik saada psühholoogi- ja kutsealast nõustamist ning mis korraldab vaba aja veetmist erinevate huvialaringide- ja tegevuste kaudu. Valla noortetöös osaleb palju vabatahtlikke. Välja ehitatud ja arendatud on noortekeskus, kus on võimalik saada psühholoogia- ja kutsealast nõustamist ning mis korraldab vaba aja veetmist erinevate huvialaringide- ja tegevuste kaudu. Valla noortetöös osaleb palju vabatahtlikke.

Sotsiaalhoolekanne.

Abja vallas on sotsiaalselt turvaline elukeskkond-elanikele on tagatud toimetulek, arstiabi, sotsiaalteenused ja muud toimetulekuks vajalikud teenused. Abja-Paluoja töötab hooldushaigla, kus üksi elavad eakad inimesed saavad vajalikku abi, toimib koduõendus teenusena SA Abja Haigla poolt. Töötab päevakeskus, kus on vabaaja sisustamise võimalus ning on võimalik tegeleda meeldivate huvialadega.

Tervishoid ja tervise edendamine.

Tervishoiuvaldkonnas on korraldatud ennetustöö tervise edendamiseks (ravivõimlemine, sportimisvõimalused igale vanusele), rajatud on mitmekesised aktiivse puhkuse võimalused (spordirajatised, terviserajad jm.)

Abja Perearstikeskus on kaasajastatud, seal osutatakse perearstiteenust ja eriarstiabi.

SA Abja Haigla töötab, haiglas on säilinud haigekassa poolt finantseeritavad voodikohad.

Valminud on juurdeehitus

Heakord.

Abja vald on ilus paik, kuhu tahaks alati tagasi tulla. Abja- Paluoja majad ja majaümbrused on korras ja hooldatud. Pargid ja haljasalad on läbimõeldult kujundatud. Abja vald on värvikas . Inimasustust läbivad teelõigud on tolmuwab. Abja paisjärv ja selle ümbrus on heakorrastatud puhkeala.

Jäätmekäitlus.

Abja vallas on rakendunud jäätmehoolduse koostöö korraldatud olmejäätmeveo rakendamise ning jäätmete taaskasutussüsteemi väljaehitamise osas. Jäätmehooldusalasteks eesmärkideks on korraldatud olmejäätmeveoga haaratud jäätmetekitajate arvu suurendamine, taaskasutatavate jäätmete liigitikogumine ja nende sorteerimine tekkekohal ning piirkonna jäätmetekitajate jäätmehooldusalase keskkonnateadlikkuse tõstmine.

Korrakaitse.

Inimesed tunnevad ennast kogu valla territooriumil turvaliselt. Politsei on vajaduse korral kiiresti kättesaadav. Politsei kohalolek on alati tunnetatav. Abja- Paluoja linn ja vallas asuvad külakeskused on valgustatud. Turvariski piirkondadesse on paigaldatud turvakaamerad.

Soojavarustus.

Abja- Paluoja on kvaliteetselt toimiv ühtne kaugküttesüsteem. Abja-Paluoja linnas toimub kõigile soojatarbijatele soojatootmine ühest tsentraalsest katlamajast.

Valla ühiskondlikes hoonetes on läbi viidud energiasäästuprogramm, hooned on vajalikul määral soojustatud ning toimib energiajuhtimissüsteem.

Veevarustus ja kanalisatsioon.

Abja-Paluoja on välja ehitatud veevarustus, reovee kanalisatsioon ja lahendatud sadevete ärajuhtimise küsimus. Kamara keskasula veevõrk ja kanalisatsioon on korrastatud.

Teed ja tänavad.

Mustkattedega teed on korrastatud. Valla kruusateed on hooldatud. Inimasustusega alasid läbivad teelõigud on tolmuvabad. Abja- Paluoja tänavad on mustkattedega. Alaliselt kasutatavad teed ja tänavad on talvel lumest puhastatud. Valga- Uulu maantee äärde on liiklejatele rajatud kohad puhkepeatuseks. Abja- Paluoja tänavate nimed ja majade numbrid on korrastatud, olulisemad asutused on saanud asukohta tähistavad viidad.

Transport. Side ja internet.

Internet on kättesaadav kõigile valla elanikele sõltumata nende elukohast. Ühistransport vastab elanike vajadustele.

Tööstus, ehitus, teenindus.

Valda on uurde tekkinud mitmeid ettevõtteid s.h. uusi toitlustus- ja majutusasutusi, turismitalusid ja puhke- ja vabaajaveetmise teenuse pakkujaid. Kogukonnale vajalikke erinevaid teenuseid pakutakse järjest enam kohapeal. Omavalitsus toetab uute ettevõtete valda tekkimist ning toetab vajaliku tehnilise infrastruktuuri väljaarendamisel.

Maakasutus.

Suureneb ühepereelamute osakaal ja miljööväärtuslikud hoonestusalad on määratletud ja hoitud. Põllumajandusmaad kasutatakse vastavalt sihtotstarbele. Väheviljakad põllumaad on metsastatud. Kraavid on hooldatud ja võsast puhastatud. Metsamaad kasutatakse heaperemehelikult. Karuputke ja teiste keskkonnale ohtlike taimede levik on kontrolli all. Eelnevalt tehtud uuringute alusel on vallal olemas ülevaade kohalikest loodusvaradest.

Põllumajandus.

Põllumajandustoomine on keskkonnasäästlik ja mitmekesisestunud. Oluliseks on saanud mahepõllumajandus. Lisaks traditsioonilisele põllumajandustootmisele on laienenud alternatiivpõllumajandus (marjakasvatus, ravimtaimede ja maitsetaimede kasvatus, väikeloomade pidamine, mesindus jmt).

Metsamajandus.

Metsi majandatakse heaperemehelikult ja säästlikult. Mets on üheks biokütuse ressursiks.

Turism.

Abja vallas on välja arendatud mitmekesised ja atraktiivsed turismivõimalused. Vallas asuvatele kultuuriobjektidele ja vaatamisväärsustele on tagatud juurdepääs, vaatamisväärsused on korrastatud ja tähistatud. Tähistatud on soovituslikud reisi-, matka- ja jalgrattamarsruudid. Valda on juurde tekkinud uusi toitlustus- ja majutusasutusi, turismitalusid ja puhke- ja vabaajateenuste pakkujaid. Toimib tihe koostöö valla turismiettevõtjate vahel ühiste tootepakettide haldamisel. Valla turismivõimalused on infona kättesaadavad kogu maailmas.

Külaelu.

Külades on olemas spordiväljakud ja puhkealad. Külade jaoks olulised teed on korrastatud ja kultuuriloolised paigad viidastatud. Toimib külaelanike vajadusi arvestav bussitransport. Suuremad looduslikud ujumispaigad on korrastatud. Külade kultuuripärand on uuritud ja kaitstud. Meeldiv ja turvaline elupaik igas vanuses inimestele.

Lõppsõna

Abja valla arengukava on dokument, mille ülesandeks on pakkuda valla kui terviku arengu seisukohalt parim lähiaastate tegevuslahend.

Arengukava elluviimise seire, ressurssidega kindlustamine ja ajakohastamine toimub iga-aastaselt enne valla järgneva aasta eelarve koostamist.

Abja valla majanduse areng peab olema lähiperioodil väga kiire, maksimaalselt tuleb kasutada struktuurifondide rahasid ning tihedalt tuleb koostööd teha riigi ja kolmanda sektoriga.

Uute töökohtade loomiseks on vaja tagada soodne ettevõtluskeskkond, mis oleks aluseks turismi arengule.

Arengudokumendi viivad ellu valla ametiasutused, elluviimine sõltub eelkõige selle kavandajatest ja teostajatest, Abja valla ametiasutustes töötavate ametnike sihipärasest tegevusest.

Arengudokumendi ajakohastamise kaasatakse kõik Abja Vallavalitsuse struktuuriüksused, koostöös vallaelanike, ettevõtjate ja mittetulundusühingutega. Arengudokumendi ajakohastamise käigus aktualiseeritakse olukorda iseloomustavad faktandmed, arengulised eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused.